

РЕЦЕНЗИЯ

**от д.ик.н. Нина Ангелова Дюлгерова,
професор във ВСУ „Черноризец Храбър”**

на дисертационния труд за присъждане на образователната и научна
степен “доктор” в направление „История и археология”,
специалност Нова и съвременна история (история на Русия)

Автор: Светослав Валериев Маноилов

Тема: РУСКИЯТ КОНСЕРВАТИЗЪМ

ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА XIX - НАЧАЛОТО НА XX ВЕК

Научен ръководител: доц. д-р Росица Ташева,, СУ „св. Климент
Охридски”

1. Кратки биографични данни за докторанта.

От 2007 г. Светослав Маноилов е магистър по история, а от февруари 2008 г. е докторант в катедра „Нова и най-нова обща история” в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. Владее английски и руски езици. Работи по проекти и програми на ЕС (Международната програма Cllohres.net (2005-2010), проект на ЕС за съставяне на общоевропейска история, проект „Диалог Европа“ на СУ, проект “Collegium historicum” на СУ, проект “Anamnesis”, електронно списание на Исторически факултет към СУ), в процеса на който показва добро познаване на тяхното изготвяне, защита и управление.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата, която е предмет на изследване в дисертационния труд на Светослав Маноилов, безспорно е актуална и дисертабилна. Проблемът на съвременното общество е непосредствено обвързано с търсенето и формулирането на идеи, които да консолидират обществата. Отсъствието на обединяващи цел обяснява необходимостта от подобни изследвания, които чрез анализа на такива класически теории като руския консерватизъм предоставят добри рецепти за излизане от бездуховността на материалното общество.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд.

Дисертационният труд се състои от увод, пет глави, заключение и библиография.

В увода са спазени основните изисквания за актуалността на проблема, основна цел, поставени са изследователските задачи и са посочени източниците, която е използвал дисертантът за разработване на темата. Много добро впечатление прави професионалният подход на докторанта при ситуирането на различните източници и литература, върху които изгражда своя анализ.

Всяка една от главите в дисертационния труд изследва отделни аспекти и етапи от развитието на руския консерватизъм през втората половина на XIX-началото на XX в. Анализът е подчинена на основната цел на дисертационния труд, ориентирана към изследване на проблема за руския консерватизъм, неговите тематични параметри, чрез което да формулира концепция за генезиса, приоритетите и тенденциите на консервативната мисъл в Русия през втората половина на XIX- началото на XX век.

Първа глава „Зараждането на модерния западноевропейски консерватизъм и влиянието му върху руската консервативна идея” очертава европейските параметри на консерватизма , както и генезиса и специфичните черти на руската консервативна идея. Доброто познаване на съществущата литература, както и добрата езикова подготовка на докторанта му дават възможност убедително да представи руския консерватизъм, чиято характеристика е обвързана с обществено-политическия модел на руския царизъм. Убедително се защитава тезата за силното влияние върху консервативната идеология в Руската империя на Жозеф дьо Местр. Логично в тази глава е включен и епизодът с проекта за Свещения съюз, който е своеобразна кулминация на консервативната идеология в лицето на нейния най-влиятелен защитник руския император Александър I.

След първата глава на дисертационния труд, която обосновава европейските параметри на руския консерватизъм, следващите глави разкриват различни аспекти на тази идеология. Изследването се основа върху сравнителния анализ на теоретичния и практически принос на най-ярките представители на руския консерватизъм през втората половина на XIX-началото на XX век.

Дисертантът удачно е използвал дихотомията на идеологическото нюансиране, за да представи детайлите на това теоретично учение, което олицетворява и обосновава реда и стабилността на руското самодържавие.

Логично е обединението на Фьодор Достоевски и Николай Бердяев, които основават своите философски идеи чрез богогърсачеството на руския народ, както и чрез уникалността на Русия и нейната мисия – на спасител на човечеството чрез православието.

Следващата стъпка в утвърждаването на руския консерватизъм е активната практическа дейност на своеобразните лидери на консервативния лагер Константин Победоносцев и Михаил Катков. Първият е висш руски сановник, а вторият – един от най-авторитетните журналисти. Чрез властта и чрез журналистиката те успяват да имат пряко влияние върху руските самодържци.

Докторантът успява убедително да представи специфичното присъствие в консервативния лагер и на третата двойка Николай Данилевски и Константин Леонтиев. Те развиват тезата на Достоевски и Бердяев, създавайки собствени консервативни теории за развитието на цивилизациите. Светослав Маноилов показва отлично познаване на техните идеи, посветени на доказване на уникалността на Русия, на нейната мисия на бранител на православието и на православните народи чрез разкриване на антагонизма между Западна Европа и родината си.

Изследването на четвъртата двойка руски консерватори Иван Аксаков и Лев Тихомиров разкрива друг елемент от утвърждаването на руския консерватизъм. Докторантът правилно обединява анализа на тяхната дейност,

тъй като тя се обосновава от една и съща цел – популяризиране чрез пресата на консервативните идеи в Русия и противопоставяне на либералния и революционен печат.

В заключението са обобщени изводите, които естествено произтичат от направения в дисертацията анализ. В него е даден ясен отговор както на еволюционното развитие на консервативната идея в Руската империя през втората половина на XIX и началото на XX век, но също така и обективна и оценка на поведението и резултати от дейността на руските консерватори за утвърждаване на Руската империя като независима и силна държава, гарантираща сигурността на руското общество.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката.

Добре формулираната тема на дисертационния труд носи в себе си позитива на научно-приложната значимост на изследването. Доброто като цяло използване на многобройната, разнообразна и многоезична литература, както и огромното количество фактологичен материал, който дисертантът анализира, спомага за изграждането на ефективен идеологически модел., Върху основата на обществената и политическата дейност на руските консерватори от втората половина на XIX и началото на XX век се създава добра възможност да се формулира темата на утрешния ден ориентирана към отстояване на сигурността на държавата и обществата.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд.

Светослав Маноилов посочва дванадесет самостоятелни публикации по темата на дисертационния труд. Те са в направлението на научните изследвания на автора и показват задълбоченост и последователност при подготовката и извършването на научноизследователския процес от докторанта, научния му ръководител и обучаващото го звено.

С докторанта нямам съвместни публикации;

6. Автореферат

Авторефератът е разработен съгласно законовите изисквания и съдържа основните проблеми и пътищата за тяхното решаване, посочени в

дисертационния труд. Той дава пълна представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите резултати от докторанта.

7. Критични забележки и препоръки

Дисертационният труд е написан професионално, с отлично познаване на литературата и материята, която се изследва. Изводите са обосновани и дават една нова, оригинална представа за мястото и ролята на руския консерватор в сложната и противоречива епоха на Руската империя. Следвайки логиката на модела, чрез който дисертантът развива своята теза, би било по-добре най-авторитетната двойна руски консерватори Победонцев и Катков да бъдат поставени слез Данилевски и Катков. Първите две двойки са повече философи, отколкото практики, докато останалите две са практики, които утвърждават и защитават консервативната идея в руското общество;

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като цяло дисертационният труд изследва пълно и аргументирано сложните процеси, свързани с формулирането и утвърждаването на руския консерватизъм през втората половина на XIX и началото на XX век. Ясно и фактологично пълно са тематичните нюанси на това идеологическо течение в Руската империя. Дисертационният труд съдържа научни и научно-и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът Светослав Маноилов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „История“.

Това ми дава основание да дам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор” на

Светослав Маноилов по направление „История и археология”, специалност
Нова и съвременна история (история на Русия)

12.12. 2011. г.

София.

Рецензент:

Проф. д.ик.н. Нина Дюлгерова